

De 1 Divisie „7 December” 35 jaar

A. J. Cornelese

majoor vsd der infanterie

Bij belangrijke jubilea wordt vaak het curriculum vitae van de jarige vermeld. Veelal worden dan in chronologische volgorde de belangrijkste momenten belicht. Bij het jubileum van de 1 Divisie „7 December” is het goed op deze manier te laten zien hoe de divisie zich in de 35 jaren van haar bestaan heeft gemanifesteerd.

De voorgeschiedenis

Op zondag 6 december 1942 hield Hare Majesteit Koningin Wilhelmina in Londen voor Radio Oranje een rede waarin zij de Japanse aanval op Nederlands-Indië, en de daarop volgende oorlogsverklaring door Nederland aan Japan op 7 december 1940, herdacht. Door de tijdzone waarin het voormalige Nederlands-Indië ligt, werd de rede aldaar niet op 6, maar op 7 december ontvangen, waardoor later de laatstgenoemde datum aan de rede werd verbonden.

In die rede stelde Hare Majesteit dat

... na de bevrijding een rijksverband zal ontstaan waarin Nederland, Indonesië, Suriname en Curaçao te zamen deel zullen hebben, terwijl zij ieder op zichzelf de eigen, interne aangelegenheden in zelfstandigheid en steunend op eigen kracht, doch met de wil elkander bij te staan, zullen behartigen.

In het begin van 1941 had de Nederlandse minister van defensie in Londen het Bureau Bijzondere Aangelegenheden opgericht, dat tot taak kreeg de terugkeer van Nederlandse strijdkrachten naar Nederland voor te bereiden. Een onderdeel van dat bureau was de Ministeriële Commissie Oorlogvoering, die de oprichting van een Expeditionaire Macht (EM) moest voorbereiden. De taak van die EM zou de bevrijding van Nederlands-Indië zijn. De commissie diende rekening te houden met de geallieer-

de visie dat eerst Europa, en daarna pas het Verre Oosten, moest worden bevrijd.

Voor de bevrijding van Nederlands-Indië werden twee typen troepen voorzien, namelijk één voor de herovering en één voor het handhaven van het gezag in de heroverde gebieden. Voor de herovering werd gedacht aan de op te richten EM, en voor de handhaving van het gezag aan de op te richten zogenaamde gezagsbataljons. De plannen voor een EM werden in de laatste oorlogsjaren beïnvloed door internationale politieke opvattingen. In de Verenigde Staten ontwikkelde de publieke opinie zich tegen een weer oplevend kolonialisme in de wereld, en de regering van de VS bleek niet geneigd de Nederlandse regering te steunen bij de vorming van een EM.

De Britse regering echter had zelf belangen in het Verre Oosten en toonde wel begrip voor het Nederlandse standpunt. In april 1944 kwamen de Britse en de Nederlandse regering overeen dat de EM op Brits grondgebied kon worden opgeleid en dat de Britse regering de uitrusting zou leveren na „D-day”, de dag waarop Nederland zou zijn bevrijd. Daarna werd het Bureau Expeditionaire Macht opgericht dat de vorming van de EM en de gezagsbataljons zou voorbereiden. De Nederlandse regering nam zonder meer aan dat de strijdkrachten met vrijwilligers konden worden gevuld. De EM zou een divisie worden volgens het model van een Britse light infantry division met een sterkte van 20.000 man.

In september 1944 was het zuidelijke deel van Nederland bevrijd, maar het zag ernaar uit dat de rest van het land voorlopig nog bezet zou blijven. Conform de afspraak met de Britse regering werd „Dag D” nog niet bepaald, omdat de bevrijding van heel Nederland nog geen feit was. In het bevrijde deel van Nederland werd onmiddellijk begonnen met de werving van oorlogs-

vrijwilligers (OVW'ers) en zoals verwacht was de toeloop groot.

De geallieerde strijdkrachten op het Europese vasteland ressorteerden onder SHAEF (Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces), dat ook bepaalde hoe groot het contingent diende te zijn dat Nederland moest leveren voor taken in geallieerd verband en dat tevens zorgde voor de uitrusting daarvan. De troepen die de Nederlandse regering dacht te bestemmen voor dienst in Nederlands-Indië, vielen echter niet onder deze regeling. Omdat de regering niet kon beschikken over de vereiste middelen, zag zij zich derhalve genoodzakt de vorming van die eenheden uit te stellen.

Wel gaf de Britse regering toestemming 300 rekruten, bestemd voor de EM, een officiers- of kaderopleiding in Groot-Brittannië te laten geven.

In bevrijd Nederland werden de OVW'ers ingedeeld in eenheden die aan SHAEF ter beschikking moesten worden gesteld. Deze eenheden werden gevormd volgens het model van een Brits light infantry batallion (LIB). Overeengekomen werd dat deze LIBs na zes maanden dienst voor SHAEF weer ter beschikking zouden komen van de Nederlandse regering.

In februari 1945 gaf de minister van koloniën te kennen dat hij op korte termijn moest kunnen beschikken over troepen voor dienst in Nederlands-Indië. Hij gaf de voorkeur aan de zg. gezagsbataljons boven de EM, omdat naar zijn mening bataljons sneller zouden zijn geformeerd. Daarna kreeg de regering van SHAEF toestemming enkele LIBs te bestemmen voor dienst in het Verre Oosten, maar dan moest Nederland ongeveer 20.000 man recrutereren voor dienst in geallieerd verband.

Op 5 mei 1945 was heel Nederland bevrijd. Volgens afspraak met de Britse regering werd in juni begonnen met de vorming van de EM en de voor Nederlands-Indië bestemde gezagsbataljons. Ten behoeve van de EM werden in juni en juli 2000 man voor een opleiding tot officier of onderofficier naar Groot-Brittannië gestuurd; de manschappen voor de EM zouden later volgen. Op 15 augustus 1945 capituleerde Japan, voor velen onverwacht. Als gevolg daarvan had de minister van koloniën dringend behoefte aan de

troepen voor het handhaven van het gezag en hij vroeg daarom de LIBs ter beschikking te krijgen. De Britse regering gaf daarvoor toestemming, mits de in opleiding zijnde EM zou worden ingezet bij het Britse Rijnleger. De Nederlandse regering ging akkoord en de bestemming van de EM werd dus gewijzigd.

Omdat de oorlog was beëindigd en de Britse regering met grote economische problemen kampte, gaf zij te kennen dat geen grote vreemde troepencontingenten meer op Brits grondgebied zouden worden toegelaten. Wel mocht de opleiding van zich reeds in Groot-Brittannië bevindend personeel worden voltooid. Aangezien er in Nederland geen mogelijkheden waren voor de opleiding van een groot aantal militairen, besloot de Nederlandse regering noodgedwongen deze uit te stellen tot mei 1946.

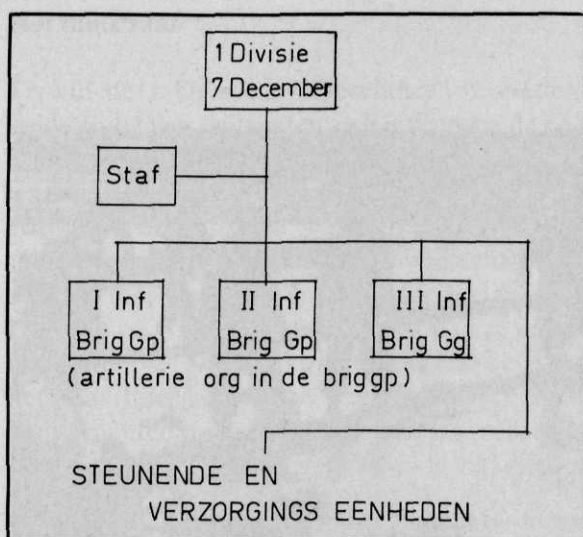
Inmiddels waren plannen opgesteld voor de legeropbouw. In dat kader was een uitsluitend uit vrijwilligers bestaande krijgsmacht niet aantrekkelijk, en daarom was besloten tot het vormen van een kadermilitieleger, ook al omdat het aanbod van vrijwilligers sterk terugliep. Dientengevolge werd de EM voor een belangrijk deel gevuld met dienstplichtigen, die voor de eerste maal in de geschiedenis van de Koninklijke landmacht ook werden bestemd voor dienst overzee. De regering besloot, dat zou worden begonnen met het in werkelijke dienst roepen van de jaarlichting 1945.

De divisie in Nederlands-Indië

De snel verslechterende toestand in Nederlands-Indië deed de regering besluiten de EM niét aan SHAEF ter beschikking te stellen maar haar zo spoedig mogelijk haar oorspronkelijke bestemming te laten volgen: in september 1946 zou zij gereed moeten zijn om te worden uitgezonden. In het voorjaar van dat jaar keerden de officieren en onderofficieren van de EM terug uit Groot-Brittannië; zij werden, via het Depot Eerste Divisie EM in Ede, verdeeld over de opleidingscentra. Op 2 april begon de vooropkomst van de dienstplichtigen, op 2 mei volgde het gros. Daarmee ving de opleiding aan, geheel op Britse leest geschoeid.

Zoals reeds werd vermeld, was de oorspronkelijk-

Afb. 1 Lichte Infanterie divisie

ke opzet dat de Britse regering Nederland zou steunen bij het opbouwen van de EM, en dat die steun zes maanden na de bevrijding van het Nederlandse grondgebied zou worden beëindigd. Aangezien echter de beslissing tot het vormen van de EM pas later werd genomen, werd de toegezegde Britse steun niet gegeven. De Nederlandse regering was dus genoodzaakt zelf te zorgen voor de benodigde uitrusting.

De oefenuitrusting voor de EM werd verkregen door aankoop van het materieel van een gedomobiliseerde Canadese divisie, de oorlogsuitrusting werd gekocht van de Britse regering en bestond eveneens uit gebruikt materieel.

In september 1946 was de EM geformeerd. Uit een trainingsverslag blijkt dat de graad van geoefendheid op dat moment slechts op 55% werd gesteld. Belangrijkste oorzaken daarvan waren het gebrek aan officieren, onvoldoende ervaring bij het kader en een groot gebrek aan materieel. Het verslag eindigt toch met de constatering dat „de stemming goed is gebleven dank zij de goede geest, vooral bij het kader”.

Op 1 september 1946 werd de 1 Divisie opgericht. De eerste divisiecommandant, generaal-majoor H. J. J. W. Dürst Britt, gaf een dagorder uit en beschreef daarin de taak voor de divisie in Nederlands-Indië:

Teneinde aldaar mede te werken aan het herstellen van orde en rust en zodoende de vreedzame bevolking bescherming te verlenen tegen de thans

nog heersende terreur, veelal onder Japanse leiding.

Op 20 september van dat jaar onderstreepte Hare Majesteit Koningin Wilhelmina deze taak en bracht daarbij haar rede van 6 december 1942 in herinnering. Zij verleende bij Koninklijk Besluit aan de 1 Divisie en aan zes gezagsbataljons die gelijktijdig met de 1 Divisie werd uitgezonden, de naam „7 December”. Zo werd de 1 Divisie „7 December” de enige eenheid van de KL met een naam.

De divisie was, zoals reeds gezegd, georganiseerd als Britse light infantry division (afb. 1), en uitgerust en geoefend voor het optreden in Europees terrein tegen een moderne tegenstander. Hoewel in de opleiding wel was getracht het personeel voor te bereiden op het optreden in Nederlands-Indië, was het bij enkele theoretische lessen gebleven.

In de periode van september tot december 1946 werd de divisie met troepentransportschepen overgebracht naar Nederlands-Indië waar in de havenstad Priok bij Batavia werd ontscheept. Uit Batavia werden de drie infanteriebrigadegroepen naar gebieden in en rond Batavia gezonden.

De 1 Divisie „7 December” had de opdracht tot het handhaven van orde en rust op West-Java. Afgezien van twee zg. politionele acties bleek dat de uitvoering van deze opdracht neerkwam op de presentie in het gebied en een schier eindeloos patrouilleren (afb. 2).

Eind maart 1947 verscheen een rapport van de divisiecommandant over de gevechtvaardigheid van de divisie. Daaruit bleek dat het de divisie eigenlijk had ontbroken aan mogelijkheden tot het opdoen van ervaring, en dat de verveling een ernstig probleem vormde; ook liet de verzorging veel te wensen over. Toch eindigde het rapport met de conclusie dat „de divisie de toekomst met vertrouwen tegemoet ziet omdat de geest goed is”.

De politieke situatie verslechterde. De tussen Nederland en de Indonesische Republiek gesloten overeenkomst werd in het algemeen maar matig nagekomen. Bovendien onderkende de Nederlandse regering de noodzaak, orde en rust eveneens te doen herstellen in economisch be-

Afb. 2 Patrouillegang in de sawah

langrijke gebieden die nog niet door de Nederlandse troepen werden gecontroleerd. Uit die situatie vloeide voort dat in maart 1947 voorbereidingen werden getroffen voor de *Eerste politio-nale actie*. Daarbij moest de 1 Divisie „7 December” het zuidelijke en oostelijke deel van West-Java onder haar controle brengen.

Op 20 juli 1947 begon de actie. Zij duurde drie weken, en aan het einde daarvan waren alle opdrachten uitgevoerd. Het bewaken van het aldus sterk vergrote gebied stelde de divisie nu voor een nieuw probleem, dat zich onder meer manifesteerde in een slechter wordende verzorging van de wijd verspreide onderdelen. Ook moesten eenheden van de divisie enkele malen in actie komen tegen Indonesische infiltranten.

Op 17 januari 1948 werd op het daarvoor ter beschikking gestelde Amerikaanse schip „Renville” een wapenstilstandsovereenkomst gesloten. De troepen van de Indonesische Republiek zouden zich uit de door de Nederlandse regering gecontroleerde gebieden terugtrekken. Aanvankelijk werden de bepalingen van deze Renville-overeenkomst nageleefd, maar allengs penetreerden de Indonesische troepen toch weer in het Nederlandse gebied.

Toen geen politieke oplossing mogelijk bleek, besloot de Nederlandse regering tot het doen uitvoeren van de *Tweede politio-nale actie*. Daar-

bij moest de 1 Divisie „7 December” het westelijke deel van West-Java onder haar controle brengen. Op 23 december 1948 begon die actie, die na één week met succes werd beëindigd. Daarna stond de divisie echter weer voor de sleur van de bewakingstaak, maar nu in een nóg uitgestrekter gebied. Mede daardoor werd het moreel allengs minder: het personeel was nu ruim twee jaren in de tropen en er was nog geen uitzicht op het einde.

Op 14 april 1949 bracht de minister van oorlog klaarheid met de mededeling dat de „7 December”-eenheden van oktober 1949 tot februari 1950 zouden repatriëren. Op 3 september 1949 verliet de eerste eenheid van de divisie Indonesië, de laatste eenheid kwam in februari 1950 in Nederland aan. De 1 Divisie „7 December” was meer dan drie jaren in Nederlands-Indië geweest, en had als gevolg van haar taakvervulling ruim 500 doden achtergelaten.

Hoewel de divisie niet was uitgerust en geoefend voor de tropen, werd haar opdracht toch op zeer goede wijze uitgevoerd. Dat was bovenal te danken aan de specifieke kwaliteiten van de gemiddelde Nederlander. Door intelligentie, aanleg tot improviseren, zelfstandig denken en handelen, alsmede door een goede mentaliteit, hadden de militairen van alle rangen zich uitstekend gehandhaafd.

Het thuisfront

Terwijl de 1 Divisie „7 December” in Nederlands-Indië was, wijzigden zich in Europa de politieke en militaire opvattingen. Na de beëindiging van de Wereldoorlog wilden de westelijke geallieerden op korte termijn hun militaire sterkte verminderen; de Sovjet-Unie echter was daartoe niet bereid en handhaafde haar strijdkrachten op volle oorlogssterkte. Om deze reden verzochten de westelijke geallieerden de door hen bevrijde landen zo snel mogelijk eigen strijdkrachten op te bouwen om zo een voldoende militair tegenwicht tegen de SU te verkrijgen.

Onder de druk van de omstandigheden besloten vijf Westeuropese landen, waaronder Nederland, op 17 maart 1948 te gaan samenwerken op het gebied van hun collectieve verdediging, alsmede op sociaal, economisch en cultureel gebied. Die samenwerking werd vastgelegd in het *Verdrag van Brussel*. Het militaire deel van dat verdrag kreeg de naam *Westeuropese Unie* (WEU) en kan worden beschouwd als de voorloper van de NAVO. In het verdrag was geregeld dat in geval van een aanval op een of meer lidstaten, de gezamenlijke strijdkrachten onder een gemeenschappelijk opperbevel zouden komen, en dat de verdediging zo ver mogelijk in het oosten zou aanvangen. In de toenmalige internationaal-politieke situatie betekende dat het voeren van de verdediging door de betrokken landen in de algemene lijn Rijn-IJssel. De WEU was in de praktijk sterk afhankelijk van de VS en Canada. Omdat die twee landen groot belang hadden bij een vrij West-Europa, besloten zij te komen tot een nauwe samenwerking met de landen van de Westeuropese Unie en enkele andere Europese staten. Die bundeling van krachten uit het Noordatlantische gebied werd geconcretiseerd toen op 4 april 1949 de NAVO werd opgericht. In het kader van dat zelfde beleid besloten de VS hun medestanders militaire hulp te gaan geven; dat geschiedde onder de naam *Mutual Defence Assistance Programme* (MDAP). Dank zij die hulp kon de Nederlandse regering beginnen met het vervangen van het verouderde Britse en Canadese materieel door moderne middelen, hoofdzakelijk van Amerikaanse origine. Een gevolg daarvan was dat de gevechtskracht van een

divisie toenam, terwijl toch de personeelssterkte gelijk bleef.

De uit Indonesië repatriërende 1 Divisie „7 December” was evenwel voorbestemd mobilisabel te worden gesteld, met een territoriale taak. Daarvoor was de Amerikaanse organisatie echter niet noodzakelijk, en dus besloot de regering deze divisie haar oude organisatie en uitrusting te laten behouden.

De „sluimerperiode”

In het *Legerplan 1950* werd besloten de 1 Divisie „7 December” mobilisabel te stellen met als oorlogsopdracht de territoriale verdediging. Het inmiddels gedemobiliseerde personeel werd voor enkele dagen in militaire dienst opgeroepen en kreeg uniform, persoonlijke uitrusting en wapen mee naar huis.

De divisie behield een parate kernstaf, die werd ondergebracht in Kasteel Zypendaal bij Arnhem; zijn taak was de mobilisatievoorbereiding. De opdracht aan de divisie luidde „Na oproeping het handhaven van orde en rust en het bestrijden van saboteurs en vijfde colonne”, een taak die de divisie niet vreemd was.

Op 25 juni 1950 brak de Koreaanse Oorlog uit en steeg de internationale spanning. De regering besloot het *Legerplan 1950* te wijzigen en de vorming van de Strijdkrachten te Velde – de voorloper van het legerkorps – te versnellen.

De oorlogsbestemming van de divisie werd gewijzigd. Zij werd een mobilisabele eenheid van de Strijdkrachten te Velde en kreeg aldus een taak in bondgenootschappelijk verband, met als oorlogsopdracht het voeren van de verdediging aan de rivier de IJssel.

De beslissing de divisie Brits georganiseerd en uitgerust te laten, werd echter niet gewijzigd omdat de regering de voorkeur gaf aan het moderniseren van jongere eenheden.

Het *Legerplan 1952* beoogde de vorming van Strijdkrachten te Velde met vijf divisies, waarvan één paraat. Elk jaar zou een divisie worden gevormd en de dan oudste divisie zou territoriaal worden gesteld of deels worden gebruikt voor de vulling van logistieke eenheden van de Strijdkrachten te Velde. De realisatie van het legerplan in deze vorm bleek niet uitvoerbaar en het plan werd aangepast. In plaats van Strijd-

krachten te Velde zou een legerkorps worden opgericht met drie divisies, waarvan één paraat, en legerkorpstroepen. Daarnaast werden nog twee losse infanteriedivisies gevormd.

In het te vormen legerkorps waren de 4 Divisie paraat en de jonge 3 Divisie mobilisabel. Van het overige potentieel waren, door natuurlijk verloop van het personeel en de toestand van het materieel, de 1 Divisie „7 December” en de 2 Divisie niet meer inzetbaar. Deze twee divisies werden daarom samengevoegd en vormden als nieuwe „7 December” Divisie de tweede mobilisabele divisie van het legerkorps.

Op 15 november 1953 werd het 1 Legerkorps (1 Lk) opgericht. Omdat er voorshands onvoldoende legerkorpstroepen aanwezig waren, werden steunende eenheden van de „7 December” Divisie daarvoor bestemd. Dat tastte de inzetbaarheid van de divisie aan, een toestand die voor november 1957 niet meer zou veranderen.

Om de inzetbaarheid van de divisie te verhogen werden onder leiding van de kernstaf oefeningen gehouden. De infanterieregimenten kregen in 1953 een herhalingsoefening en de reserveofficieren werden enkele malen theoretisch bijgeschoold in de oefening *Weest Paraat*. Verder deden de kernstaven tweemaal mee aan een commandopostoefening

Om de onderlinge band van het mobilisabele personeel te versterken gaf de kernstaf per twee maanden een blad uit, de *EM'er, Orgaan „7 December Divisie* genaamd, waarin algemene militaire informatie en personeelsmutaties waren opgenomen.

Het *Legerplan 1958* voorzag in een legerkorps met twee parate divisies. Naast de parate 4 Divisie zou een parate 1 Divisie worden gevormd. De sterk verouderde „7 December” Divisie zou worden opgeheven.

Algemene ontwikkelingen sedert 1950

In de „sluimerperiode” ontstond een politieke situatie die zou leiden tot gewijzigde militaire opvattingen. Een van de grondslagen van de verdediging in bondgenootschappelijk verband was dat elke lidstaat zijn strijdkrachten daar zou inzetten waar zij het best het eigen nationale grondgebied zouden beschermen; daarmee was

ook het optreden van de Nederlandse grondstrijdkrachten bepaald.

In 1953 werd bekend dat ook de SU over strategische atoomwapens beschikte. Na een regeringswisseling in de VS kondigde de nieuwe regering grote bezuinigingen aan die ook de defensie zouden betreffen. Deze ontwikkelingen maakten de vraag actueel of een toekomstige verdediging zou kunnen worden gevoerd met alleen conventionele middelen.

De VS hadden een ruime voorsprong op atoomwapengebied, en ook Groot-Brittannië had zich tot een atoommacht ontwikkeld. In die situatie kwam in beide staten een nieuwe visie op de internationale verhoudingen in zwang, de *New Look*, welks aanhangers ervan uitgingen dat er geen sprake meer kon zijn van een direct oorlogsgevaar en dat daarom de hoge uitgaven voor de conventionele strijdkrachten zeer wel konden worden verminderd. Beide mogendheden krompen nu hun conventionele strijdkrachten in, onder gelijktijdige opbouw van strategische strijdkrachten met atoomwapens. Dat betekende het begin van een periode waarin de strategie van de *massive retaliation* opgeld deed: een aanval op de NAVO zou zinloos zijn, omdat de aanvaller erop moest rekenen daarna geheel te worden vernietigd door de massale vergelding met atoomwapens.

Het gevolg van deze omschakeling was dat de NAVO-landen de organisatie en tactiek van hun strijdkrachten moesten aanpassen aan de eisen van een atoomoorlogvoering. Ook Nederland begon een diepgaande studie van dat probleem. In 1955 was ook West-Duitsland lid geworden van de NAVO, en die vergroting van het bondgenootschappelijke gebied had zowel de behoefte doen ontstaan aan een zo ver mogelijk in het oosten aanvangende verdediging, alsook de gelegenheid daartoe geboden. Deze *forward defence strategy* werd op 1 juli 1958 NAVO-doctrine. Inmiddels waren er in de KL enkele wijzigingen aangebracht die van belang waren voor de legervorming. Was tot 1952 het dienstplichtige personeel opgeroepen per hele jaarlichting, in dat jaar werd het filler- of aanvullingssysteem ingevoerd waarbij zesmaal per jaar steeds een zesde deel van de jaarlichting instroomde terwijl een achtste deel van de onder de wapenen zijnde dienstplichtigen weer afzwaaide. Met deze systema-

tiek kon de voor de opbouw van de KL vereiste hoeveelheid personeel worden verkregen.

In 1954 werd de duur van de eerste oefening van 24 naar 20 maanden teruggebracht; van die periode werden bovendien de laatste twee maanden als „klein verlof” genoten.

Weer paraat

In het kader van vorenstaande veranderingen werd op 1 november 1957 de 1 Divisie opgericht, die de naam „7 December” mocht voeren. Zij werd de tweede parate divisie in 1 Lk en was georganiseerd als divisie-nieuwe-stijl, aan de hand van de bevindingen van de studie over organisatie en tactiek als eerder vermeld.

De divisie werd uitgerust met de modernste middelen als de DAF-vrachtauto's, de NEKAF-jeeps, de Centurion- en Chaffetanks en de 106 mm terugstootloze voormonden (tlv) op jeeps. Verder kreeg het personeel de nieuwe gevechtskleding.

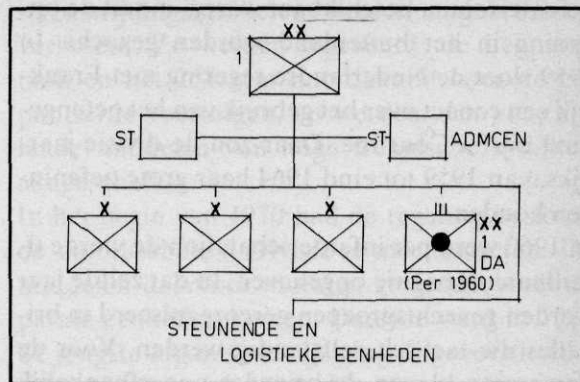
De oorlogsopdracht bleef nog dezelfde als die van de opgeheven „7 December” Divisie.

Als legeringsgebied kreeg de divisie de zuidelijke helft van Nederland. De staf werd opnieuw samengesteld en verhuisde naar gebouwen in Schaarsbergen. Op 2 november 1957 aanvaardde daar de nieuwe divisiecommandant, genm A. V. van den Wall Bake, het commando. Hij zei daarbij:

De prachtige traditie van de „7 December” Divisie zal ons zijn tot een machtige steun bij onze dagelijkse arbeid en tevens een bijzondere reden om ons de grote verantwoordelijkheid die wij dragen waardig te tonen.

De divisie begon met één organiek aanwezige gevechtsgroep (ggp), de 12 Ggp die bij Grave was gelegerd. Het zou twee jaar duren voordat de divisie organiek was gevuld. Deze tijd werd de „interimperiode” genoemd. Aan het einde van deze periode, op 15 november 1959, was de divisie compleet en was, naar de woorden van de divisiecommandant, „de paraatheid tot het uiterste opgevoerd en de divisie op de atoombatatie afgestemd”.

De divisie bestond nu uit de 12, 41 en 43 Ggp en verder steunende en verzorgende eenheden. In 1960 werden twee afdelingen veldartillerie toe-

Afb. 3 Divisie model 1959

gevoegd, waarvan er een was bewapend met 8 inch geschut en de raketten Honest John, waardoor de divisie nucleaire capaciteit kreeg. De afdelingen werden georganiseerd in divisieartillerie (DA). De divisie kreeg in het kader van de „forward defence strategy” als nieuwe oorlogsopdracht de verdediging te voeren aan de rivier de Weser.

Gedurende de interimperiode hadden de legervormingsplannen zich verder ontwikkeld. Drie factoren waren van invloed:

- van NAVO-zijde werd aangedrongen op vorming van divisies volgens het zg. „landcent divisie”-model; de Nederlandse regering vond daarvoor een acceptabele oplossing (afb. 3);
- de divisies moesten worden gemechaniseerd en gemotoriseerd, hetgeen gefaseerd zou gebeuren, onder andere vanwege de hoge kosten;
- de regering besloot in 1960 landmachteenheden naar Nieuw-Guinea te sturen.

Om de vorming van 1 Lk evenwichtig te laten verlopen, moesten enkele malen hergroeperingen en organisatorische aanpassingen worden uitgevoerd.

Onmiddellijk na de interimperiode werd de eerste hergroepering uitgevoerd: 41 en 43 Ggp gingen naar de 4 Divisie en 11 en 13 Ggp kwamen in de 1 Divisie „7 December”. In 1960 werd de 12 Ggp opgeheven ten behoeve van de vorming van landmachteenheden voor inzet in Nieuw-Guinea.

De 1 Divisie „7 December” was georganiseerd en uitgerust om beweeglijk op te treden. De oefeningen dienden daarop te worden afgestemd. Omdat in Nederland voor beweeglijk optreden met verbanden boven het bataljonsniveau geen

oefenterreinen beschikbaar waren, moest de oplossing in het buitenland worden gezocht. In 1959 sloot de Nederlandse regering met Frankrijk een conact over het gebruik van het oefengebied bij La Courtine. Daar zou de divisie jaarlijks, van 1959 tot eind 1964 haar grote oefeningen houden.

In 1960 werd per infanteriebataljon de vierde tirailleurcompagnie opgeheven. In dat zelfde jaar werden gevechtsgroepen gereorganiseerd in brigades die tactisch zelfstandig werden. Voor de verzorging bleven de brigades nog afhankelijk van de divisie.

In deze periode begon de gestage opbouw naar de huidige divisie als moderne grote eenheid in de KL. Daarbij lagen twee overwegingen ten grondslag aan de aanschaf van de middelen:

- de KL moest kunnen optreden onder nucleaire omstandigheden;
- de KL moest haar opdracht kunnen uitvoeren tegen een tegenstander die beschikte over een overmacht aan tanks.

Het gevolg was dat de KL diende te worden voorzien van gepantserde voertuigen om het personeel een maximum aan bescherming te bieden en de beweeglijkheid te vergroten; bovendien zou het pantserafwerend vermogen worden opgevoerd. Begonnen werd met de invoering van gepantserde-voertuigenseries van DAF en AMX, later aangevuld met de M113-serie. Voor de pantserafweer werden de Law en de 84 mm tlv Carl Gustav aangeschaft.

Eind 1960 werd weer een hergroepering uitgevoerd waarbij 13 Pantserinfanteriebrigade (Painfbrig) overging naar de 4 Divisie, en 41 Infbrig en 43 Painfbrig bij de 1 Divisie „7 December” werden ingedeeld. Nadat in 1963 nog enkele kleinere eenheden volgden, was de divisie op de organieke sterkte. Bovendien werd in 1963 een verkenningsbataljon in de organisatie van de divisie opgenomen.

Oók in dat jaar werd het fillersysteem vervangen door het onderdeelaanvullingssysteem (ondas), een systeem waarbij een derde deel van een eenheid gelijktijdig en gezamenlijk werd opgeleid. Voordelen van dat systeem ten opzichte van het fillersysteem waren dat de opleiding beter zou zijn, de teamvorming hechter werd en in de eenheden meer administratieve rust kwam. Het sys-

teem was niet gericht op personeelsbesparing, maar op een efficiënter gebruik van het aanwezige potentieel.

In 1964 kondigde de regering bezuinigingen aan die ook de defensie zouden treffen. Het bezuinigingsplan voor defensie (de *Operatie Chirurg*) hield in het „treffen van een totaal aan maatregelen om te komen tot een betere verdeling van personeel en middelen om de gevechtswaarde op een zo hoog mogelijk peil te brengen”.

Bij de KL had de in 1945 begonnen legeropbouw geresulteerd in een surplus aan dienstplichtigen, terwijl een tekort was blijven bestaan aan vrijwillig dienend personeel en middelen. De uit te voeren maatregelen waren nu gericht op het verminderen van het aantal dienstplichtigen, het reorganiseren van vrijwillig dienend personeel, het herverdelen van middelen en het doorlichten van de exploitatie. Alle maatregelen moesten hun beslag krijgen tussen 1964 en 1969. De hergroeperingen en organisatorische aanpassingen in de KL tot 1970 zouden grotendeels het gevolg zijn van deze Operatie Chirurg.

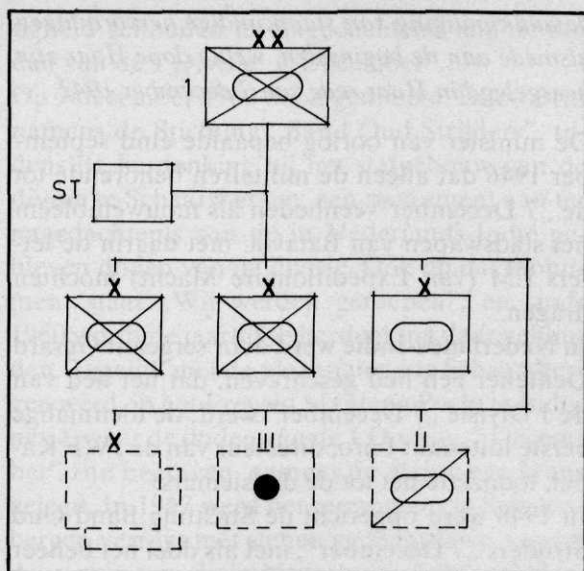
In 1966 werden brigadetreinenbataljons opgericht waarvoor de logistieke eenheden van de divisie werden opgeheven. Daarmee werden de brigades ook logistiek zelfstandig en werden zij „het laagste niveau van de verbonden wapens”. In 1967 werd de divisieartillerie opgeheven, de eenheden ervan gingen over naar de veldartilleriegroepen van de legerkorpsartillerie. Zo verdween de nucleaire capaciteit uit de divisie.

In 1968 werden de divisiestaven gereorganiseerd in tactische staven. De verzorgingstaak ging over naar het legerkorpsniveau, en het Stafcompagnie Administratief Centrum werd opgeheven. De divisie behield een vaste vredessamenstelling, maar kon in oorlogstijd een aangepaste samenstelling krijgen (afb. 4).

De laatste grote hergroepering werd uitgevoerd in 1970, toen 42 Painfbrig en 43 Pabrig overgingen naar de 4 Divisie en 12 en 13 Painfbrig bij de 1 Divisie „7 December” werden ingedeeld.

Inmiddels oefende de divisie weer in Nederland en ook in West-Duitsland waar grote oefengebieden beschikbaar waren, nodig voor gemechaniseerd optreden in groot verband. In 1967 vond de eerste divisiegeleide brigadeoefening met

Afb. 4 Divisie-eenheden en mogelijke oorlogssamenstellingen (model 1978)

troepen (FTX) in West-Duitsland plaats. Van 1969 tot heden werd daar elk jaar hetzij een divisie-FTX hetzij een legerkorps-FTX gehouden, waarin de 1 Divisie „7 December” een rol speelde.

Nadat in de jaren '60 pariteit op het gebied van de kernbewapening was bereikt tussen de VS en de SU, stapte de NAVO af van haar strategie van *massive retaliation* en ging over op de strategie van de *flexible response*, die tot doel heeft op elke mogelijke aanval een aangepast antwoord te geven zodat kernwapens pas behoeven te worden ingezet na een zekere escalatie. Het gevolg daarvan was dat de NAVO-landen de waarde van de conventionele strijdkrachten opnieuw moesten accentueren. Daartoe werd over het algemeen de oplossing gezocht in het gebruik maken van nieuwe technologieën.

Inmiddels beschikte de Duitse Bondsrepubliek over een volwaardige krijgsmacht en dus werd besloten de NAVO-verdediging zo ver mogelijk in het oosten van West-Duitsland te doen aanvangen. De 1 Divisie „7 December” kreeg als oorlogsopdracht de verdediging te voeren tussen de rivieren Elbe en Weser.

De middelen van de divisie werden steeds aangepast aan de technische ontwikkeling. De alweer verouderde AMX-serie werd door de voertuigen van het type YPR vervangen, en de pant-

serbestrijdingsmiddelen werden uitgebreid en verbeterd. Zo werden ingevoerd: de Leopard-tank en het 254 mm boordkanon voor de gepantserde voertuigen, en werden zeer verschillende middelen van hoge technische kwaliteit aangeschaft.

In het begin van 1970 had de regering besloten de mobilisabele 5 Divisie te mechaniseren. De middelen daarvoor moesten grotendeels uit de parate eenheden komen. Daartoe werd in 1978 de jongste organisatiewijziging uitgevoerd: elke pantserinfanteriebrigade leverde van haar vier manoeuvrebataljons één pantserinfanteriebataljon in ten behoeve van de 5 Divisie. De 13 Painfbrig kreeg een tankbataljon terug en werd daardoor een pantserbrigade, zodat de divisie nu beschikte over twee pantserinfanteriebrigades en een pantserbrigade (afb. 4).

Inmiddels was de werkelijke diensttijd, via 16 maanden in 1967, teruggebracht naar 14 maanden in 1977.

Personeelsaspecten

Behalve de organisatorische ontwikkelingen van de divisie zijn er ook op het personele vlak ontwikkelingen geweest die de inzetbaarheid hadden kunnen beïnvloeden. De veranderingen in onze maatschappij in de jaren '60 en het begin van de jaren '70 zijn ook aan 1 Div 7 dec niet voorbijgegaan. De welvaart groeide snel en als nooit tevoren, informatietechnieken gaven de mogelijkheid bijna elke inwoner uitgebreid voor te lichten, en de jeugd kreeg meer dan ooit de kans op een goede ontwikkeling en opleiding. Daardoor veranderde het cultuurpatroon, hetgeen vooral bij de jongeren tot uiting kwam. De jeugd werd kritisch en durfde die kritiek steeds openlijker te uiten. In de krijgsmacht gebeurde dat door de dienstplichtigen die de autoriteit van het gezag en vooral de uiterlijke discipline aanvochten. Dat leidde tot problemen bij de legerleiding, maar vooral bij de officieren en onderofficieren die werken op het uitvoerende vlak.

De regering zag in dat een aanpassing gewenst was en stelde in de *Defensienota 1964* dat moest worden gestreefd naar „vermaatschappelijking” in de krijgsmacht. Ook de dienstplichtigen wilden invloed op deze vermaatschappelijking uit-

oefenen en richtten in 1966 een eigen belangenvereniging op.

In de volgende jaren werden verscheidene aanpassingen doorgevoerd, zoals bijvoorbeeld de toestemming aan dienstplichtigen na de dienst burgerkleding te dragen, het vrijlaten van de haardracht en het afschaffen van de groetplicht. Het instellen van onderdeeloverlegorganen die op het laagste commandoniveau werkzaam zijn en het opnemen van de dienstplichtigen in het weddesysteem zijn andere voorbeelden van maatregelen in het kader van de vermaatschappelijking.

Velen hadden problemen met dergelijke veranderingen. Gevreesd werd dat door het verminderen van de uiterlijke discipline ook de innerlijke discipline negatief zou worden beïnvloed. Het kader dat bij de dagelijkse werkzaamheden nauw in aanraking kwam met dienstplichtigen met een veelal hoge opleiding, meende het instrument voor het handhaven van het gezag kwijt te raken. Ook internationaal werd bezorgdheid getoond over de nieuwe verschijnselen in de Nederlandse krijgsmacht en er werd daarom zelfs getwijfeld aan haar inzetbaarheid. Een tweede groot probleem, dat gelijktijdig ontstond, was de zich snel ontwikkelende vertechnering van de krijgsmacht. Het personeel moest door een betere selectie en opleiding geschikt worden gemaakt om de militaire techniek bij te blijven.

Aan het einde van de jaren '70 bleek echter dat de grote inspanningen die door het personeel op alle niveaus werden verricht om de genoemde problemen op te lossen, ertoe hadden geleid dat deze vrijwel waren overwonnen en dat zeker de inzetbaarheid van de KL, waarin de 1 Divisie „7 December” zo'n belangrijke rol speelt, daaronder niet heeft geleden.

De traditie

Een belangrijk middel om de inzetbaarheid van de 1 Divisie „7 December” te beïnvloeden is haar traditie. Die traditie begon op 20 september 1946, toen Hare Majesteit Koningin Wilhelmina de 1 Divisie de naam „7 December” gaf om daardoor

... de gedachte levendig te houden aan de feiten,

de aankondiging van staatkundige hervormingen alsmede aan de beginselen, welke door Haar zijn neergelegd in Haar rede van 7 december 1942.

De minister van oorlog bepaalde eind september 1946 dat alleen de militairen behorende tot de „7 December”-eenheden als mouwembleem het stadswapen van Batavia, met daarin de letters EM (van Expeditionaire Macht) mochten dragen.

In Nederlands-Indië werd door sergeant Gerard Dentener een lied geschreven, dat het lied van de 1 Divisie „7 December” werd; de toenmalige eerste luitenant Laro, directeur van de JWF Kapel, toonzette het tot de divisiemars.

In 1948 werd opgericht de Stichting Band Oud Strijders „7 December”, met als doel het beheer van een steunfonds van in Nederlands-Indië ingezamelde gelden, het doen uitgeven van een herinneringsmedaille en het laten verschijnen van een herinneringsboek dat zou worden geschreven door de journalist Alfred van Sprang, die lange tijd bij de divisie in Nederlands-Indië verbleef. Het boek had als titel „Wij werden geroepen” (de eerste woorden van het lied van de divisie).

In 1950 liet een oud-bataljonscommandant een bronzen gedenkpenning slaan die werd uitgereikt aan al het personeel dat bij het bataljon in Nederlands-Indië had gediend. De inscripties op de penning gaven de acties van het bataljon weer. In 1956 werd door de voorzitter van de „Band Oud Strijders” deze penning weer gebruikt, maar nu als divisielegpenning die werd uitgereikt aan degenen die zich voor de „7 December” Divisie verdienstelijk hadden gemaakt. Op de achterzijde stond de reden van de uitreiking vermeld. In 1959 kreeg de nieuwe divisiecommandant, genm D. C. de Vries, toestemming de legpenning weer te gebruiken en sindsdien is zij vele malen uitgereikt.

Op 12 december 1959 hield genm Van den Wall Bake een toespraak tot een groep militairen van zijn divisie. Bij de discussie stelde een officier voor, de letters EM te vertalen met „Elk Moment,” een suggestie die graag door de divisiecommandant werd overgenomen als de divisieleus.

Tot 1960 werd rond de datum van 7 december op de Dam te Amsterdam de herdenkingsplech-

tigheid gehouden ter nagedachtenis aan de doden van de 1 Divisie „7 December”.

Op 7 december 1960 bood genm b.d. Dürst Britt namens de Stichting „Band Oud Strijders”, tijdens de herdenking bij het stafgebouw van de divisie te Schaarsbergen, een monument aan ter nagedachtenis aan de in Nederlands-Indië gebleven doden van de divisie. Ook op dat monument staat „Wij werden geroepen”, en sinds 1960 wordt de jaarlijkse herdenking daar gehouden. Tegelijk met de plechtigheid te Schaarsbergen werd op het Ereveld Menteng Poelo in Indonesië, waar de doden van de 1 Divisie „7 December” zijn begraven, namens de divisie een krans gelegd. In 1967 werd het monument te Schaarsbergen verrijkt met stenen gedenkplaten waarin de namen van de in Nederlands-Indië geblevenen staan gebeiteld.

In 1977 werd de Stichting Band Oud Strijders „7 December” samengevoegd met de Leden 1 Divisie „7 December”. In deze samenstelling had dit lichaam tot doel de onderlinge vriendschapsbanden tussen de leden en oud-leden van de divisie te onderhouden en te steunen.

Resumé

De 1 Divisie „7 December” was en is in de Nederlandse krijgsmacht een eenheid die voor vele hoogtepunten zorgde. Na de Tweede Wereld-

oorlog was zij de eerste eenheid van die grootte die werd opgericht. Daarbij was zij de eerste eenheid die grotendeels werd gevormd uit dienstplichtigen en werd aangewezen daarmee dienst overzee te verrichten. Een dienst waarvoor zij amper was voorbereid en slecht toegerust, maar die zij desondanks met goed resultaat beëindigde omdat het personeel bewees uit het goede hout te zijn gesneden.

Na een periode van rust werd de divisie aangewezen om als moderne eenheid een opdracht uit te voeren in bondgenootschappelijk verband. Hoewel de slagkracht van de divisie bij de heroprichting in 1957 nog niet groot was, groeide deze gestaag door de hergroeperingen en de invoering van steeds modernere middelen.

De ontwikkelingen in de personele sector in de jaren '60 en '70 baarden grote zorgen, maar aan het einde van de jaren '70 was de onrust voorbij en bleek het personeel te zijn ingesteld op de arbeidsomstandigheden van de nieuwe tijd.

De 1 Divisie „7 December”, bestemd om een taak uit te voeren in bondgenootschappelijk verband bij de verdediging van het vrije Westen en de traditie dragende van een roemrijke periode in Nederlands-Indië, is thans een moderne eenheid die iedere vergelijking glansrijk kan doorstaan en die, als zij haar taak onverhoopt moet uitvoeren, *Elk Moment* daartoe in staat is.

Maandelijks wordt de Militaire Spectator toegezonden aan alle leden van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap.

Ten einde de toezending aan thans nog actief dienende officieren van Land- en Luchtmacht, tevens lid van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap, ook na hun dienstverlating zeker te stellen, wordt belanghebbenden verzocht de ledenadministratie van de Koninklijke Vereniging (Karel Doormanlaan 274, 2283 BB Rijswijk) in voorkomend geval ter zake in te lichten.